

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **282** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 8 december 2009 (2009-2010)

Voorstel van resolutie

van de heer Bart Martens en de dames Tinne Rombouts,
Liesbeth Homans en Gwenny De Vroe

betreffende het nieuwe klimaatverdrag van Kopenhagen

TOELICHTING

Van 7 tot 18 december vinden in Kopenhagen cruciale internationale onderhandelingen plaats over de strijd tegen de klimaatverandering. Kopenhagen moet een opvolger van het Kyotoprotocol opleveren. Dat protocol loopt in 2012 af. Ook Vlaanderen wil met minister Joke Schauvliege als afgevaardigde een belangrijke rol spelen. Dit voorstel van resolutie onderstreept het belang van een ambitieuze Vlaamse houding.

Al 17 jaar geleden, in 1992, ondertekenden de wereldleiders het klimaatverdrag van Rio de Janeiro. Vijf jaar later werd het gevolgd door het protocol van Kyoto en nadien nog door een aantal deelakkoorden om het protocol verder in te vullen.

In december 2007 werd in Bali een akkoord bereikt over een onderhandelingsmandaat en onderhandelingsagenda voor het bereiken van een nieuw integraal klimaatakkoord voor de periode na 2012. In het 'Bali Action Plan' werd overeengekomen dat industrielanden bindende emissiereductiedoelstellingen zouden aannemen in lijn met het vierde klimaatrapport van het IPCC, maar dat ook ontwikkelingslanden maatregelen zullen nemen om hun broeikasgasuitstoot onder controle te krijgen. In Bali werd afgesproken om de onderhandelingen over het post-2012-akkoord af te ronden tegen 2009. Het plan stelt verder dat ontwikkelde landen de ontwikkelingslanden bijstaan om de nodige maatregelen te realiseren, via capaciteitsopbouw, financiering en technologietransfer.

Nu twee jaar later, staan we aan de vooravond van de Klimaattop in Kopenhagen, waar een voldoende ambitieus en algemeen gedragen akkoord moet gesloten worden. De engagementen van de industrielanden op vlak van het terugdringen van de broeikasgasuitstoot zijn tot nog toe ontoereikend als we ze vergelijken met wat volgens de wetenschappers nodig is om de gemiddelde opwarming op aarde tot maximaal 2°C boven de pre-industriële niveaus te beperken. Ze zijn ook ontoereikend om de ontwikkelingslanden over de streep te trekken en tot inspanningen te bewegen. En zolang deze inspanningen niet op tafel liggen, willen industrielanden geen garanties geven omtrent de financiering ervan. De onderhandelingen in Kopenhagen vormen een bijzonder moeilijke oefening waarbij het standpunt van veel partijen afhangt van dat van anderen en waarin de EU een belangrijke rol kan spelen.

Uitgangspunten

Hoe groter de temperatuurstijging, hoe ingrijpender de impact. Belangrijke evenwichten op onze planeet kunnen uit balans worden gebracht: de ijskappen smelten, wat wijzigingen in het patroon van golfstromen veroorzaakt, de Siberische permafrost ontdooit in de zomer waardoor broeikasgassen als methaan ontsnappen, wat dan weer de klimaatverandering nog versterkt. Algemeen wordt aangenomen dat ons klimaatsysteem uit evenwicht raakt en dat grote schade wordt aangericht aan mens, economie en milieu als de gemiddelde temperatuur op aarde met meer dan 2 °C stijgt ten opzichte van voor de industriële revolutie. Deze grens van 2°C is ondertussen algemeen politiek aanvaard. Haar consequenties dringen echter nog te weinig door.

Maatregelen voor het terugdringen van de broeikasgasuitstoot kosten natuurlijk geld. Maar niets doen kost nog veel meer.

We moeten maximaal inzetten om het broeikaseffect te temperen. De eerste effecten laten zich vandaag al voelen. Het gevolg zijn meer overstromingen, toenemende droogte, meer en intensere orkanen, een groter verspreidingsgebied van ziekte(drager)s, grote watertekorten, vooral in gebieden die daar al gevoelig aan zijn. Het zijn vooral de armste en meest

kwetsbare delen van de wereld, die in het verleden het minst bijgedragen hebben tot de klimaatverandering waar de effecten zich het sterkst tonen.

Financiële afspraken

Een internationaal klimaatakkoord moet duidelijk vastleggen hoe de investeringen om de uitstoot te verminderen en de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen door de internationale gemeenschap zullen worden gefinancierd. De ontwikkelde landen moeten een eerlijk deel van die kost op zich nemen, ook al zullen de investeringen die nodig zijn om de gevolgen van de opwarming op te vangen, in eerste instantie in de ontwikkelingslanden moeten plaatsvinden.

Het internationaal klimaatakkoord staat of valt met goede afspraken over de financiering van de inspanningen. De Europese Commissie heeft berekend dat de aanpassings- en matigingsmaatregelen voor de ontwikkelingslanden tegen 2020 100 miljard euro per jaar zullen kosten. 22 tot 50 miljard daarvan zal van de publieke financiering moeten komen. De Europese Commissie rekent op een jaarlijkse inspanning van 2 à 15 miljard in 2020, maar er liggen nog geen concrete cijfers op tafel. Het Europees Parlement dringt er in een resolutie op aan om jaarlijks minstens 30 miljard euro vanuit de Europese Unie bij te dragen. Ook op zeer korte termijn, tussen 2010 en 2012 zal er een aanzienlijk bedrag nodig zijn om de klimaatpolitiek in de ontwikkelingslanden uit de startblokken te krijgen. De Europese Commissie rekent voor deze zogenaamde ‘fast start financing’ op 5 tot 7 miljard euro.

Vanaf 2013 zal het veilen van emissierechten aan grote bedrijven EU-lidstaten aanzienlijke opbrengsten opleveren. In december 2008 is er een politieke, maar nog geen juridische beslissing genomen over de besteding van die opbrengsten. De helft van de opbrengst van de emissieveiling dient besteed te worden aan maatregelen met betrekking tot vermindering van de uitstoot en projecten op het gebied van onder andere energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en energiezuinig transport en CCS (de afvang en opslag van CO₂). De veilingopbrengsten gaan vanaf 1 januari 2013 naar de lidstaten, zij moeten ook de besteding ervan controleren. Hoe deze middelen zullen besteed worden, is tot op vandaag nog niet uitgemaakt.

Vlaams klimaatbeleid

Het Vlaamse regeerakkoord spreekt zich duidelijk uit om de Europese en internationale afspraken in te lossen. Het regeerakkoord stelt: “Europese en internationale afspraken maken we en komen we na, met aandacht voor de eigen Vlaamse situatie. De Europese milieuregelgeving willen we werkbaarder maken, zonder afbreuk te doen aan de basisdoelstellingen. We leggen de focus op een tijdige en correcte en werkbare vertaling van onze Europese verplichtingen.”.

En specifiek ten aanzien van het Europese energie- en klimaatbeleid: “We ijveren voor een billijk aandeel van Vlaanderen in de Belgische doelstelling van 13% hernieuwbare energie tegen 2020 en we streven ernaar een zo groot mogelijk deel, en bij voorkeur het geheel, van de doelstelling binnenlands te bewerkstelligen.”.

“We nemen de nodige maatregelen om zowel de Europese als de decentrale doelstellingen voor energie-efficiëntie, warmtekrachtkoppeling en hernieuwbare energie te realiseren.”
“Daartoe moet deze legislatuur een nieuw klimaatbeleidsplan worden opgemaakt.”.

Elk debat over de reductiedoelstellingen moet worden gekoppeld aan een visie op de realisatie daarvan. Het terugdringen van de broeikasgasuitstoot is een belangrijke uitdaging voor Vlaanderen. Gezien de mogelijke extra voordelen op vlak van extra

investeringen, het versterken van de innovatie binnen onze economie en een verbetering van de luchtkwaliteit, geven we best prioriteit aan binnenlandse maatregelen. Daarnaast moeten ook investeringen gebeuren in ontwikkelingslanden. De middelen voor klimaatfinanciering voor het zuiden moeten ruim en voldoende zijn en mogen het behalen van de doelstellingen in het kader van armoedebestrijding, ontwikkelingssamenwerking of het bereiken van de Milleniumdoelstellingen niet in het gedrang brengen.

De beleidsnota Leefmilieu gaat uit van de omvorming van Vlaanderen tot een duurzame klimaatpositieve samenleving waardoor de milieudruk afneemt.

Op 20 juli 2006 werd het Vlaamse Klimaatbeleidsplan 2006-2012 (VKP06-12) vastgesteld door de Vlaamse Regering, na een zeer uitgebreide consultatie- en inspraakronde in Vlaanderen, namelijk de eerste Klimaatconferentie. Vandaag wordt er nog steeds gewerkt in werkgroepen die toen opgestart zijn. Het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2006 -2012 stipfelt het beleid uit voor het halen van de Vlaamse Kyotodoelstelling. Om de opmaak van de voortgangsrapporten efficiënter te laten verlopen, werd een eenvoudig en transparant evaluatie- en opvolgingsinstrument uitgewerkt, gebaseerd op een set van indicatoren en een vernieuwde structuur. Klimaatbeleid stopt echter niet in 2012 en zal daarna moeten worden verder gezet. Daartoe moet deze legislatuur een nieuw klimaatbeleidsplan worden opgemaakt, zoals voorzien in het Vlaamse regeerakkoord en de beleidsnota Leefmilieu en Natuur 2009-2014.

De Vlaamse uitstoot van broeikasgassen daalde van bijna 87 Mton CO₂-eq in 1990 tot iets meer dan 80,7 Mton CO₂-eq in 2007, een daling van de broeikasgasuitstoot van 7,1% ten opzichte van het basisjaar 1990. De prognoses voor het scenario met klimaatbeleid uit het VKP06-12 werden geactualiseerd op basis van nieuwe inschattingen voor de evolutie van de energieprijzen, voor de bevolkingsvooruitzichten, voor economische groeiverwachtingen en op basis van de meest recente informatie in verband met de uitvoering en het ambitieniveau van de beleidsmaatregelen.

Globaal genomen is het budget voor de binnenlandse klimaatmaatregelen in de periode 2006-2012 meer dan verdubbeld van 513 miljoen euro (VKP 2006-2012) naar 1.315 miljoen euro (zo blijkt uit de Voortgangsrapportage 2008 – VORA08).

De Vlaamse Regering investeerde tot midden 2008 al 55,4 miljoen euro of 57% van de totale emissiekredietenbehoefte in de periode 2008-2012. In functie van de ingeschatte overblijvende reductie-inspanning zullen desgevallend extra middelen moeten worden ingezet. In het VORA08 wordt het benodigde budget voor de verwerving van de resterende emissiekredietbehoefte geschat op 78 miljoen euro. Het totale kostenplaatje van het Vlaamse klimaatbeleid in de periode 2006-2012 komt daarmee op minstens 1,5 miljard euro.

Binnen alle beleidsdomeinen zijn de klimaatbudgetten gevoelig toegenomen ten opzichte van de oorspronkelijke raming in 2006. Een belangrijk deel van de meeruitgaven kan toegewezen worden aan de ecologiepremie voor investeringen in warmtekrachtkoppeling, hernieuwbare energie en energiebesparing. In het VORA08 wordt aangegeven hoe Vlaanderen technisch, economisch en maatschappelijk onderbouwde engagementen voorbereidt tot 2020 en worden een aantal bouwstenen voor een toekomstige Vlaamse post-2012-strategie uitgewerkt.

Enkel door voluit te kiezen voor ecologische innovatie en nieuwe technologieën kan de Vlaamse regio de eigen doelstellingen inzake CO₂-reductie halen. Bovendien zal het ontwikkelen van deze technologieën een meerwaarde betekenen voor onze bedrijven aangezien deze ook in de rest van de wereld kunnen worden gerendabiliseerd. Het

faciliteren vanuit de Vlaamse overheid van de ontwikkeling van de technologieën, zowel bij de eigen wetenschappelijke instellingen als bij de bedrijven is dus ook cruciaal om ook wat deze ontwikkeling betreft, een attractieve regio te blijven voor investeringen in innovatie.

Belgisch voorzitterschap

Los van de uitkomst van de internationale onderhandelingen zullen de klimaatsproblemen zeer hoog op de agenda van het Belgisch voorzitterschap (tweede helft 2010) staan.

Dit voorstel van resolutie moet de Vlaamse Regering ondersteunen in haar inspanningen om een goed klimaatakkoord te bereiken in Kopenhagen.

Bart MARTENS

Tinne ROMBOUTS

Liesbeth HOMANS

Gwenny DE VROE

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:

- 1° het Raamverdrag Klimaatverandering afgesloten in Rio de Janeiro in 1992;
- 2° het Protocol van Kyoto van 1997 en de daaropvolgende internationale deelakkoorden ter implementatie van het protocol;
- 3° de diverse evaluatierapporten van het IPCC, die de invloed van het menselijk handelen op de klimaatverandering aantonen;
- 4° de nadelige gevolgen op ecologisch, economisch en sociaal vlak, inzake teloorgang van biodiversiteit, verlies van landbouwareaal en potentieel van voedselproductie;
- 5° de beslissing van de Europese Unie om de 2°C-opwarming als grens te hanteren;
- 6° de goedkeuring door de Europese Raad van het Energie- en klimaatpakket 2020 waarin een unilaterale emissiereductiedoelstelling van broeikasgassen van 20% ten opzichte van 1990 vervat is;
- 7° de wil van de Europese Unie om haar reductiebijdrage van de EU tot een wereldwijde, brede overeenkomst voor de periode na 2012 te verhogen tot 30% ten opzichte van 1990, op voorwaarde dat andere ontwikkelde landen zich tot vergelijkbare emissiereducties verbinden en dat ontwikkelingslanden een bijdrage leveren die in verhouding staat tot hun verantwoordelijkheden en respectieve capaciteiten;
- 8° het voorzorgsprincipe, wat inhoudt dat voor de groep van ontwikkelde landen reductiedoelstellingen nodig zijn van 25% tot 40% in 2020 ten opzichte van 1990 en ten minste 80% tot 95% in 2050 ten opzichte van 1990, terwijl ontwikkelingslanden als groep een afwijking van hun ‘business-as-usual’-niveau moeten hebben bereikt van 15% tot 30% in 2020;
- 9° het grote belang van een spoedig, ambitieus, wereldwijd en alomvattend nieuw internationaal raamakkoord voor de aanpak van de klimaatsproblemen en het onderhandelingsmandaat en de onderhandelingsagenda dat voor het bereiken van dat akkoord werd vastgelegd in het ‘Bali Action Plan’;
- 10° de conclusies van de Europese raad Leefmilieu van 21 oktober 2009 die een evenwichtige basis bieden voor een dergelijk akkoord;
- 11° het feit dat het totaal van de reductiepercentages van broeikasgassen die door de Annex I-landen naar voren zijn geschoven, nog onvoldoende is om de 2°C-doelstelling binnen bereik te brengen;
- 12° de hoorzittingen met mondelinge toelichtingen en schriftelijke adviezen van diverse deskundigen, alsook de gedachtewisseling met minister Joke Schauvliege over de Klimaattop in Kopenhagen, in de commissie Leefmilieu van het Vlaams Parlement;
- 13° het advies van de Minaraad van 26 november 2009 over de Klimaattop in Kopenhagen (*Parl.St.* VI. Parl. 2009-10, 61/1)

– vraagt de Vlaamse Regering :

- 1° in Kopenhagen verder het voortouw te nemen in het bereiken van een gedragen, ambitieus en kwaliteitsvol internationaal klimaatakkoord dat juridisch bindend is voor de periode na 2012, voortbouwend op het Protocol van Kyoto en alle essentiële elementen daarvan omvattend.

Algemeen worden met dit klimaatakkoord onder andere volgende doelstellingen nagestreefd:

- a) onder de 2°C-opwarming blijven ten opzichte van pre-industriële niveaus;

- b) een daling van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen met voor de ontwikkelde landen 25% tot 40% in 2020 ten opzichte van 1990 en voor de ontwikkelingslanden 15% tot 30% ten opzichte van hun 'business-as-usual'-scenario;
- c) een terugdringing van de totale emissies van ontwikkelde landen tegen 2050 tot een niveau dat 80% tot 95% lager ligt dan dat van 1990, zoals aangegeven in het vierde klimaatrapport van het IPCC (4AR);
- d) het stoppen van de wereldwijde ontbossing tegen 2030.

Een kwaliteitsvol klimaatakkoord heeft als basisinhoud dat:

- a) bepalingen worden opgenomen die tegemoetkomen aan de 2°C-doelstelling;
 - b) alle partijen op een evenwichtige, rechtvaardige en proportionele manier bijdragen;
 - c) bindende reductiedoelstellingen worden vastgelegd voor de industrielanden en de ontwikkelingslanden zich eveneens verbinden tot het bepalen van duidelijke en verifieerbare engagementen;
 - d) de nodige financiële engagementen worden gegeven waarbij zowel de publieke en de private sector in de ontwikkelingslanden zelf, als publieke en private financiering in de internationale context hun aandeel innemen;
 - e) de passende instrumenten ontwikkeld worden die de partijen kunnen inzetten om hun engagementen inzake uitstootbeperking, bosbehoud, financiering, adaptatie enzovoort uit te voeren;
 - f) effectieve controlemechanismen toegepast worden in ontwikkelde en ontwikkelingslanden om na te gaan of de partijen hun engagementen nakomen;
 - g) voldoende sterke correctiemechanismen ingebouwd worden waarbij het bestaande systeem nog verbeterd wordt zoals bij de faciliterende 'early-warning'-functie;
 - h) het de ontwikkeling van nieuwe duurzame producten, diensten en markten stimuleert;
- 2° tijdens de klimaatonderhandelingen in Kopenhagen aandacht te hebben voor:
- a) mogelijke elementen die de doelstellingen van het internationale akkoord zouden verzwakken zoals de behandeling van de toegewezen emissierechten en de wijze van opname van de bossector;
 - b) de opname van de internationale lucht- en scheepvaartsector in het internationale klimaatsysteem via het opleggen van wereldwijde reductieverplichtingen van respectievelijk 10% en 20% tegen 2020 ten opzichte van 2005. Gezien het belang van de havenactiviteiten en het vermijden van distorties is een globaal en vlagneutraal regime nodig;
 - c) maatregelen binnen de diverse onderdelen van een internationaal klimaatakkoord die een mogelijke impact hebben op de internationale concurrentiepositie van Vlaamse energie-intensieve ondernemingen, om 'carbon leakage' te vermijden;
 - d) de ontwikkeling van instrumenten om ontbossing en bosdegradatie tegen te gaan (REDD) en het bosbestand te behouden en te vergroten (REDD++), waarbij de regels voor het verrekenen van de in bossen opgeslagen koolstof het ambitieniveau van het akkoord niet uithollen en geen onfaire voordelen opleveren aan bepaalde landen;
 - e) verdere participatie in de stelselmatige opbouw van een internationale koolstofmarkt, die twee belangrijke doelstellingen beter realiseert: kostenefficiëntie en duurzame ontwikkeling in de landen waar wordt geïnvesteerd;
 - f) een rechtvaardig akkoord ten aanzien van de ontwikkelingslanden, waarbij o.a. aandacht is voor:
 - i. het creëren van sectorale overeenkomsten als instrument binnen de snel groeiende ontwikkelingslanden;
 - ii. de armste landen die het ergste door de gevolgen van de klimaatverandering

- worden getroffen, te ondersteunen via bijkomende financiële middelen en bij voorkeur via bestaande instellingen gezien hun expertise, waarbij ODA (official development assistance) een blijvende rol zal vervullen, zoals omschreven in de conclusies van de raad Externe Relaties van 17 november van de gespecialiseerde ministers;
- iii. de ontwikkeling, toepassing, verspreiding en overdracht van veilige en duurzame technologieën naar ontwikkelingslanden, rekening houdend met de bescherming van de intellectuele eigendomsrechten;
 - g) de noodzakelijke toename van onderzoek en ontwikkeling die bijdragen tot een lagere uitstoot van broeikasgassen;
 - h) de te ontwikkelen financieringsstromen die op een efficiënte wijze dienen beheerd te worden en waarbij controle, verificatie en evaluatie volgens internationale standaarden toegepast worden;
- 3° om ook na Kopenhagen het klimaatakkoord verder op te volgen door:
- a) verder te werken binnen de Nationale Klimaatcommissie aan de opvolging van de uitvoering van de Kyotodoelstelling, en aan een akkoord over de verdeling van de diverse onderdelen van het Europese Energie- en klimaatpakket binnen België, inclusief de veilingopbrengsten van het emissiehandelssysteem;
 - b) het steunen van het Europese engagement om na een volwaardig en kwaliteitsvol internationaal klimaatakkoord snel over te gaan tot een reductiedoelstelling van minstens 30% ten opzichte van 1990, volgens de stappen die daarvoor voorzien zijn binnen de Europese Unie;
 - c) op het moment dat het internationaal klimaatakkoord wordt afgesloten, op korte termijn middelen vrij te maken voor capaciteitsopbouw en dringende acties in het zuiden vanaf 2010, in het kader van de zogenaamde fast-start-financiering;
 - d) onafgezien van de uitkomst van de internationale onderhandelingen de klimaatsproblemen zeer hoog op de agenda van het Belgische voorzitterschap (tweede helft 2010) te plaatsen;
 - e) indien blijkt dat op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten (onder andere AR5 van het IPCC) aanpassingen nodig zijn, de mogelijkheden te onderzoeken en eventueel door te voeren;
- 4° een verderzetting van een sterk Vlaams klimaatbeleid en bij de opmaak van het nieuwe Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020 voldoende ambitieuze doelstellingen op te nemen binnen de Belgische en Europese context, alsook aandacht te hebben voor:
- a) een nieuwe klimaatconferentie waarin het draagvlak voor klimaatmaatregelen vergroot wordt en wat opnieuw uitmondt in een Vlaams Klimaatbeleidsplan, zoals voorzien in de beleidsnota Leefmilieu en Natuur 2009-2014, waarin zo concreet mogelijke acties op korte en middenlange termijn uitgewerkt moeten worden die passen in een langetermijnvisie op de transitie naar een klimaatpositieve samenleving;
 - b) maximale inzet op binnenlandse maatregelen die technisch en economisch uitvoerbaar en maatschappelijk aanvaardbaar zijn;
 - c) een adaptatiebeleidsplan voor Vlaanderen, waarin de nodige maatregelen worden getroffen opdat Vlaanderen zou voorbereid zijn op de effecten van klimaatverandering, o.a. waterbufferende maatregelen, zoals voorzien in de beleidsnota Leefmilieu en Natuur 2009-2014;
 - d) de nodige kostenefficiënte maatregelen om deze doelstellingen tijdig te realiseren;

- e) de wijze waarop het toekomstige klimaatakkoord ook economisch ten volle kan gevaloriseerd worden door Vlaamse ondernemingen in binnen- en buitenland en de ondersteuning van het Vlaamse wetenschappelijk en technologisch onderzoek rond ecologische innovatie en nieuwe technologieën, zowel bij onze wetenschappelijke instellingen als bij onze bedrijven.

Bart MARTENS

Tinne ROMBOUTS

Liesbeth HOMANS

Gweny DE VROE